

A mezőgazdaság fejlődése vagy forradalma?

Hozzáadta: Milus Róbert

2008. november 05. szerda 18:46

Utolsó frissítés 2008. november 05. szerda 18:46

Az elQadók között szerepelt többek között Luc Guyau, a Francia Agrárkamara (APCA) elnöke és Dominique Brinbaum, Barrier mezQgazdasági miniszter szakmai tanácsadója, valamint több külföldi meghívott is (Marokkóból és Kanadából). A rendezvény elQadói leginkább a vidéki élettér és a mezQgazdaság kapcsolatát boncolgatták. Luc Guyau szerint a jövQben a Közös Agrárpolitikát, Közös Élelmezési, MezQgazdasági és Vidékfejlesztési Politikává kellene átalakítani, illetve a KAP I. és II. pillérét egy kalap alatt kellene kezelni. Brinbaum asszony az Annecy Informális Minisztertanácsi ülést sikeresnek ítélte. Laurent Pellerin kanadai elQadó szerint a legfQbb probléma nem az élelmiszerhiány, hanem a 950 millió embert érintQ szegénység.

A konferencián elhangzottak részletes leírása:

Michel Ledru, a "Sol et civilisation" elnöke bevezetQjében elmondta, hogy véleménye szerint napjainkban a mezQgazdasági piacok fokozottabb szabályozására lenne szükség. Ennek ellenére az EU szintjén épp egy ezzel ellentétes tendencia figyelhetQ meg. A mezQgazdasági alapanyagok piacát egyre inkább a pénzügyi spekuláció uralja, az alapanyagok piacán végbemenQ változásokat már nem a kereslet-kínálat alakulása határozza meg. A pénzügyi spekuláció és a mezQgazdasági termékek piacainak liberalizációja csakis negatív következményekkel járhat. Mindemellett gondolni kell azzal is, hogy a nem megújuló energiahordozók készlete is kifogyóban van (egyesekek szerint max. 40 évre elegendQek a meglévQ készletek), ezek helyettesítésére mielQbb megfelelQ alternatívát kell találni. A mezQgazdaságnak ebben is kiemelt szerepe van, illetve abban is, hogy a társadalom által támasztott környezetvédelmi kihívásokra is kellQ választ tudjon adni. Tehát a mezQgazdaságnak úgy kell termelékenynek maradnia, hogy közben az ökológiai egyensúlyt is tiszteletben tartja. A biogazdálkodási formára természetesen szükség van, de csakis más termelési formák kiegészítQjeként. Szükség van a mezQgazdaságban innovációra, a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazására. Bernard Bachelier, a FARM alapítvány igazgatója: Az utóbbi idQkben a mezQgazdasági termékek ára a nemzetközi piacokon az egekig szökött. Ami igazából fontos, az az, hogy a gabona, az olajos növények és a kakaó ára egyik napról a másikra hihetetlen sebességgel és mértékben emelkedett meg. Az élelmezési krízis, amely az utóbbi idQkben, több esetben is felkeléshez vezetett, egyben gazdasági krízis is. Nemcsak a városokban vannak éhezQk, hanem a vidéki területeken is. Ennek több oka is van: Egyrészt a világ élelmiszertartalékai még korábban soha nem látott alacsony szinten vannak. Az elmúlt 3-4 évben Kína, pl. teljes mértékben kimerítette búza- és rizstartalékait. Mindennek következtében az EU és az USA tartalékai is apadni kezdtek. A tartalékok csökkenésére természetesen a piac áremelkedéssel reagált. Látható az, hogy a mezQgazdasági alapanyagok árának emelkedését egyrészt strukturális, másrészt konjunkturális okok eredményezték.

Az élelmiszerek iránti kereslet tovább nQ (demográfiai robbanás, a nagy fejlQdQ országok gazdasági növekedése és fogyasztási szokásainak megváltozása, bioüzemanyagok térhódítása). A termelési lehetQségek végesekek (idQjárásai szélsQségek, pl. Ausztráliában, a befektetési/beruházási szándék csökkenése). A jelenlegi pénzügyi válság még érzékenyebbé teszi a piacokat.

A mezQgazdasági alapanyagok áremelkedésén kívül azzal is számolni kell, hogy a mezQgazdasági termelés feltételrendszere megváltozott. A Világbank 25 éve elQször újra foglalkozik a mezQgazdasági termelés kérdésével. A nemzetközi kereskedelmi tárgyalások a mezQgazdasági kérdések területén mutatkozó egyet nem értés miatt akadtak meg. Az EU a PAC reformjára készül. A mezQgazdasági termeléssel szemben támasztott környezetvédelmi elvárások egyre jelentQsebbé válnak. Gates és Rockefeller befektetésekkel Afrikában teret hódít a zöld forradalom. El kell fogadni azt, hogy egy mezQgazdasági termelési éra végén vagyunk. Ez idáig a mezQgazdasági termékek ára szinte egyáltalán nem változott, az inkább alacsony szinten stagnált. 1961 és 1999 között a fejlQdQ országokban a mezQgazdasági termelés 2,5%/év mértékben bQvült (pl. a rizshozamok megduplázódtak, 1,8t/ha-ról 3,6 t/ha-ra emelkedtek). 1999 óta ez a növekedés egyre inkább lassul. Problémát jelent az is, hogy a mezQgazdasági mQvelésbe vonható területek a világ népességi eloszlásához képest aránytalanul osztódnak el. Pl. nagyon kevés mQvelhetQ föld van Dél-Ázsiában, a Közel-Keleten és Észak-Afrikában. A termelékenységgel is gond van. Pl. Fekete Afrikában, ahol 400 millióra tehetQ a mezQgazdaságból élQk száma, az 1 ha-ra jutó átlagos hozam, nem több mint 3 tonna. Ezekben a területeken a vízhiány is tovább súlyosbítja a helyzetet és sajnálatos módon ennek enyhítésére nem sok infrastrukturális fejlesztés valósul meg.

A jövQ nagy problémáit a világ lakosságának élelmiszerekkel való ellátásán kívül, az élelmiszerbiztonsági kérdések, a természeti erQforrások kezelése és az egyes területek közötti kohézió megteremtése jelenti. Míg a fejlett országokban a környezetvédelmi (a mezQgazdasági termelés az üvegházhatású gázok kibocsátásából 14%-kal részesül) és egészségügyi kérdések a meghatározóak, addig a fejlQdQ országokban a termelési szintek növelése és a gazdák jövedelemviszonyainak javítása a lényeges.

A jövQ nagy kihívása az, hogy sikerül-e nemzetközi szinten gazdasági szabályozást kialakítani. A WTO szintjén folyó tárgyalások India miatt hiúsultak meg, mivel India védeni kívánta saját piacait és mezQgazdaságát. Nagy kérdés az is, hogy vajon Nyugat-Afrikában miért nem szervezQdik meg egy regionális mezQgazdasági piac? Mi lesz azzal az 1,2 milliárd kínai és indiai gazdával, akik kevesebb, mint 0,5 ha-on gazdálkodnak?

Annak is megvan a veszélye, hogy a jelenleg a világot sújtó pénzügyi krízis miatt elfelejtQdik az élelmezési válság réme. Bernard Guidez, a FARRE elnöke, gazdálkodó: Az EU mezQgazdasági politikája több fejlQdési fázison ment keresztül. Kezdetben azért támogatták a gazdákat, hogy minél többet termeljenek, csakis a hozamok és a termelési eredmények voltak mérvadóak. Aztán azért kaptak támogatást a gazdák, hogy ne termeljenek, mert az EU-ban

hatalmas feleslegek halmozódtak föl. A 90-es években több állatbetegség is megjelent (pl. a BSE, amely a piacok egyre liberalistább kezelésének következménye), amely miatt a mezőgazdasági termékekkel szemben a társadalom bizalma megrendült. Így a gazdatársadalomnak azért kellett küzdenie, hogy az emberek bizalmát visszanyerje. Támogatást az Unió azért kezdett fizetni, hogy az egyes ágazatok nyomonkövethetősége biztosított legyen. Jelenleg újfent azzal a problémával találjuk magunkat szemben, amely a II. világháború után is megjelent probléma volt, mégpedig az élelmiszerhiány. Újfent többet kell termelni azért, hogy a világ népességét megfelelő mennyiségű élelmiszerrel tudjuk ellátni. Mindemellett a mezőgazdaságnak az alternatív energiaforrások előállításából is ki kell vennie a részét.

A mezőgazdasági tevékenység egy sajátos tevékenységi forma, mivel az embereket táplálnia kell és ezekhez a táplálékokhoz az emberek egyre olcsóbban szeretnének hozzájutni. A mezőgazdaságnak jelentős szerepe van a természeti erőforrások kezelésében, energiaelőállításra képes és a környezetvédelemben betöltött szerepe sem elhanyagolható. Előtérbe kerültek a táplálkozástudományi, egészségügyi kérdések is. Hassan Benaouda, marokkói INRA kutató: Marokkóban a mezőgazdasági termelés nagymértékben a csapadékmennyiség és -eloszlás függvénye. Egyik évről a másikra jelentős eltérés figyelhető meg a csapadék mennyiségében. Mindemialatt nagyon nehéz megfelelő agrotechnikai, agronómiai döntéseket hozni. A mezőgazdasági termelés szempontjából a legkritikusabb időszak a január-március, mivel ebben az időszakban az országot általában szárazság sújtja. Régióként a növények tenyészidőszakának hossza is változó képet mutat. Valójában a kritérium alapján választják ki azt, hogy egy-egy területen milyen növényi kultúrát telepítsenek. A vetés helyes időpontjának kiválasztása is lényeges. Amennyiben erre november elején nem kerül sor, csak januárban, akkor a terméshozam akár 60%-kal is kevesebb lehet. A marokkói gazdáknak éppen a felvázolt nehézségek miatt, még soha nem sikerült az egyes gabonafajtákban rejlő termelési potenciált teljes mértékben kihasználniuk. Marokkó célja a jövőben az, hogy a termelési eredményeiket növelni tudják, pontosabban elsősorban stabilizálni azokat, megfelelő fajtaválasztással és megfelelő agrotechnikai eljárásokkal. Természetesen Marokkóban is a mennyiség kérdése mellett egyre nagyobb figyelmet kap a minőség kérdése. Philippe Meurs, 2006-2008 között a JA elnöke: Kérdés az, hogy miképp lehet mezőgazdasági termelés nélkül egy jól működő vidéki teret fenntartani? Közvetlen módon a mezőgazdaság az aktív népesség 5%-nak ad munkát és a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó szolgáltatásokon keresztül, pedig még többeknek (összesen 14%-nak). A mezőgazdaságnak sokkal meghatározóbb szerepe van a vidéki élet fenntartásában, mint azt gondoljuk. A legtöbb esetben azért nem vállalkoznak a fiatalok arra, hogy mezőgazdasági termelésbe fogjanak, mert vidéken sok esetben nincsenek meg a számukra szükséges alapszolgáltatások (pl. bölcsőde). Kulcsfontosságú az, hogy vonzóvá tegyünk a mezőgazdasági tevékenységet, felértékeljük azt. A mezőgazdasági termelésnek megfelelő szintű jövedelmet is biztosítani kell.

A fiatalokat nem lehet azzal a mezőgazdaságba csábítani, hogy támogatásokat ígérünk nekik, amelyeket majd megélhetnek. Valós gazdasági jövőképet kell számukra felmutatni, illetve el kell érni azt, hogy büszkék legyenek termelési mivoltukra.

Az utóbbi időkben, a mezőgazdaságban egyfajta "papiés-boom" figyelhető meg. Már nem elegendő az, hogy apáiktól fiaik átvegyék a gazdaság irányítását. Lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy a nem mezőgazdasági környezetből érkező fiatalok is mezőgazdasági vállalkozóként le tudjanak telepedni. Sidi Mohamed Gaouzi, egy marokkói szövetkezet elnöke: A Meknès-i Gabonaszövetkezet 1949-ben alakult, állami irányítással. Kezdetben a szövetkezet csakis gabonafélék raktározásával foglalkozott. Jelenleg a szövetkezetnek 6000 tagja van és gabonaféléken kívül más mezőgazdasági kultúrával (állattenyésztés is) foglalkozó gazda is tagja. Ezzel a szövetkezet próbál egyfajta szinergiát kialakítani a különféle ágazatok között. Tevékenységi körét is bővíti. A legutóbbi beruházás malom építésére irányult.

A szövetkezet elnöke szerint a WTO tárgyalások során minden egyes tagország mezőgazdasági struktúrájára tekintettel kellene lenni. Gérard Peltre, az Európai Vidéki Térért Mozgalom (Mouvement Européen de la Ruralité) elnöke: A mezőgazdasági és az élelmiszeripari tevékenység újra a figyelem középpontjába került. A II. világháború vége óta, az idő múlásával megfedkezünk róluk. Vidékfejlesztés nem létezik, és nem létezhet mezőgazdasági tevékenység nélkül. A mezőgazdaság az egyes területek szociális és innovációs motorja. Ahhoz, hogy a vidéki terek fejlődni tudjanak területi kohézióra van szükség. Innovációs pólusokat kell kialakítani. A vidéki pólusoknak, pedig együtt kell működniük a városokkal. A vidéki élettel csak úgy fejlődhet, hogy közös célok megvalósítása érdekében a gazdák összefognak a helyi társadalom más képviselőivel. A hozzáadott érték 45%-a a vidéki területeken termelődik. A jövőben nem az európai készletek felhalmozásával fogjuk tudni felszámolni az éhezést. A világ minden tájegységének, sajátosságaihoz hozzáigazított mezőgazdasági termelési rendszerre lenne szüksége, olyanra, amely képes a helyi lakosság élelmiszerekkel való ellátására. A gazdák támogatására szükség van azért, hogy a vidéki élettel fejlesztésének valós szereplővé tudjanak válni. Luc Guyau, APCA elnök: A KAP-et nem a mezőgazdasági szereplők megsegítésére alakították ki, hanem a fogyasztók érdekében. Ez jelenleg kezd feledésbe merülni. Az APCA elnök szerint a jövőben Közös Agrárpolitika helyett Közös Élelmiszeri, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Politikára lesz szükség. A mezőgazdaságnak úgy kellene működnie, hogy az szereplőknek megfelelő jövedelmet tudjon termelni. Családi alapon szerveződő gazdaságokra lenne szükség, olyanokra, amelyek képesek az emberek helyben tartására. A KAP két pillérét (gazdasági és területfejlesztési) meg kellene szüntetni és egy kalap alá vonni. Nem történik helyes megoldásnak az, hogy az adott gazdasági és egyéb helyzet szerint a pénzeket ide-oda csoportosítjuk a két pillér között.

Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az innovációra és a kutatásra. A területfejlesztési kérdéseket, a mezőgazdaságot érintő gazdasági kérdések szerves részeként kellene kezelni, úgy, hogy közben az innovációt is szem előtt tartjuk. Guyau szerint Pascal Lamy a világban végbemenő változásokról nem akar tudomást venni. A már 7 évvel ezelőtt megkezdett politikáját szeretné tovább folytatni, amely nem feltétlen helytálló napjainkban.

Ahhoz, hogy megfelelő mennyiségű élelmiszert tudjunk termelni, agrárpolitikára van szükség. A területfejlesztési, környezetvédelmi kérdésekre nem támogatási formák hozzárendelésével kellene választ biztosítani, hanem azokat a gazdasági pillér részévé kellene tenni.

Franciaország eltökélt szándéka a biogazdálkodás felfuttatása, természetesen ésszerű keretek között. Jelenleg biogazdálkodást a mezőgazdasági minőség alatt álló területek 2%-án folytatnak. Ezt szeretnék rövid időn belül 6%-ra emelni. Ez szép elgondolás, de elcsúsz az azt kellene elérni, hogy a jelenlegi 2%-on folytatott termelés hosszú távon is életképes legyen, ugyanis a fogyasztó nem nagyon hajlandó felárat fizetni azért, hogy valami bio. Olyan áron szeretne ezekért a termékekért hozzájutni, mint más hagyományos módon termesztett termékekért.

Bármilyen mezőgazdasági alapanyagról is legyen szó, amennyiben annak piaca egy minimális szinten nem szabályozott, illetve nincs intervenció készlete, akkor annak ára ingadozni fog. Jerome Vignon, Semaines Sociales de France elnöke: Bár Pascal Lamy a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek piacnyitását szeretné elérni, de az nem mondható el róla, hogy a mezőgazdasági termékek piacainak teljes deregulációját szeretné elérni. Etikus piacsabályozást szeretne. Dominique Brinbaum, Michel Barnier mezőgazdasági miniszter szakmai tanácsadója: A mezőgazdaság a jövő kihívásainak középpontjában áll (egyre több és jelentősebb klimatikus és egészségügyi kockázatnak kitett, illetve az alapanyagok ára is jelentősen mértékben ingadozik).

A jövőben többet és jobban kellene termelni mindenütt a világon. Egy modernebb, hatékonyabb és fenntarthatóbb gazdaságra van szükség.

Franciaország az EU Elnökség ideje alatt kiemelten kezeli a KAP felülvizsgálatát, annak a politikának a felülvizsgálatát, amelyen keresztül Franciaország 8 milliárd euró támogatásban részesül. Mindezen túl a mezőgazdaság 2013-t követő időszakáról is vitát indítottak. A mezőgazdaság a jövőben sem hagyható magára, mivel a piac önmagában egyáltalán nem képes a mezőgazdasági termelés megfelelő koordinálására, irányítására.

Ennek alapján elképzelhetetlen az, hogy a jövőben valamennyi piacsabályozási eszköz felszámolásra kerüljön. Ami a KAP felülvizsgálatát illeti Barnier miniszter első számú prioritása az, hogy a szükséges piackezelési eszközöket fenntartsa, továbbá a prioritások között szerepel az európai preferencia, olyan támogatási rendszer kialakítása, amelyek segítségével a gazdák a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos kihívásokra megfelelően tudnak reagálni, beleértve a különféle kockázati elemeket is. A felülvizsgálattal kapcsolatos konklúzió várhatóan a novemberi minisztertanácsi ülésre készül el.

A KAP jövőjével kapcsolatban a tanácsadó asszony úgy nyilatkozott, hogy az azzal kapcsolatban, Annecy-ben megkezdett beszélgetéseket nyert ügyként kezelik, hiszen egyetlen tagország képviselője sem kérdőjelezte meg azt, hogy szükség van-e erre a vitára vagy sem és senki nem nyilatkozott úgy, hogy a KAP léte haszontalan. Egyetértett azzal is mindenki, hogy a jövőben az EU mezőgazdaságának olyan kihívásokkal kell szembenéznie, mint élelmiszerbiztonság, területfejlesztés. Ennek alapján már a szükséges eszközrendszerrel is könnyebb lesz vitázni.

A fejlődő országokkal kapcsolatban Barnier miniszter mindenképpen azt támogatja, hogy regionális/helyi szinten alakuljanak ki mezőgazdasági politikák. Laurent Pellerin, a kanadai Agricord elnöke, a Kanadai Mezőgazdasági Szövetség elnökhelyettese: A kanadai szakértő arra hívta fel a figyelmet, hogy abban bár mindenkinek jöhetnek igazán jól, hogy többet kellene termelni a jövőben, hiszen a Föld népessége tovább növekszik, a valós probléma mégsem az élelmiszerek hiánya körül van. A valós problémát maga a SZEGÉNYSÉG jelenti. Sok helyütt, pl. Marokkóban, bár van kenyér a pultokon, mégis éheznek az emberek, mert nincs pénzük arra, hogy azt megvegyék. Jelenleg az éhezők száma már eléri a 950 milliót. Nem az az igazi kérdés, hogy a jövőben tudunk-e elég élelmiszert termelni, hanem az, hogy tudunk-e olyan áron élelmiszert termelni, hogy az mindenki számára elérhető legyen? Erre a kérdésre a kanadai szakértő már nem mert optimista választ adni.